«CE FAC COPIII?... PRIVESC CUM ZBOARĂ RACHETELE...»

(Secvențe dintr-o emisiune a postului de radio Chișinău)

Cor: Astăzi, 24 iunie, la ora 4 dimineața, încă un autobuz cu mame și copii a sosit la Chișinău din zona de conflict. Casa colegului meu a găzduit 5 copilași. Cu ei și cu mămica lor am stat de vorbă acum câteva ore și vă propun să ascultați ce ne spun.

— Câți anișori aveți și cum vă cheamă? Îmi pare că sînteți frățiori de gemeni.

—Nu.

— Da cine-i mai mare dintre voi?

—Eu.

— Da câți ani ai tu?

—Șase.

— Da fratele tău?

— Frate-meu are cinci.

— Da cum vă cheamă?

— Pe mine mă cheamă Nicu, da pe frate-meu îl cheamă Jeneca.

— Din ce sat sînteți voi?

—Din Holercani.

— Și aiștia care sînt cu voi cine sînt?

—SlivencoGrișa.

— Da cine-s ei? Prietenii voștri?

— Nu, îs a lu chiochia Liusca din Javreni.

— Câți anișori ai tu?

—12.

— Da-n ce clasă ești?

— Trec într-a șaptea.

— Da frații tăi?

— El trece într-a cincea, da ea trece într-a treia.

— Ați venit aicia în ospețic sau ați fost nevoiți ca să veniți aici?

— Dapu-acolo-mpușcă... Pe grîu la noi acolo unde se creștea piinea erau tanci și-o rachetă «alazan» a tras într-un tanc și-o casă o chicat și mai nu i-o distrus-o di tăl. Ș-apu o mai chicat înc-o rachetă la grădiniță ș-o făcut o groapă... O băgat țărîna în pămînt... Ș-apu ne ducem pe bătoagă acolo și mai prăjim noi.

— Acolo o chicat o rachetă «alazan». O chicat în groapă, ș-o făcut o groapă.

— Cine a zis așa?

—Badea.

— Ș-apu împușcau cu traher inspre noi. Ș-apu saluturi de astea verzi le dau în cer și chicau în apă.

— Da voi în timpul ăsta ce făceați? Nu vă era frică?

— Ne duceam pe bătoagă, și-am văzut niște rachete care o venit inspre Cosnița și mie mi-o părut că vin dintr-o casă.

— Voi sînteți din Holercani. Se vede Cocieriul pe partea cealaltă...

— Am avut un binoc și ne-am uitat. Am văzut cum veneau rățuștele-ncoace... Se temeau.

— Ce făceau oamenii seara?

— Se temeau. Nu se culcau, picurau, vroiau să se ducă și n-aveau cu ce. Și nu vroiau pentru că se temeau că ia apuca ceva din urmă, vre-un vijiit și i-a ucide.

— Da mulți copii au mai rămas în sat?

— Nici un om. Îs duși toți la lagăr la Călărași, la Ialoveni. Ș-acei mici care-s mai așa, ca și noi, s-au dus.

— Voi aproape ultimii ați ieșit din sat?

— Nu ultimii, noi am venit la mica Lida cînd nu împușca. Atunci era aici liniște, nu-mpușca, nu era război. Asară o chicat o rachetă la mica-n solci și i-o distrus poalili. Da noi n-am văzut-o că era noaptea și ne temeam să ne ducem că era încă colb.

— Erați în casă la bunica?

— Îi ne-o sculat, că îi prăjeu afară, da cu dormeam. Jenca tot, așa el mai chicura oleacă și l-o-mbrăcat primu pe dinsu s-apu m-o sculat pi mini. Am fugit la Javreni ș-apu-am venit la Chișinău. Cînd veneam la Javreni crau două tancuri și se-nvîrteau așa pe loc ș-acolo era distrus tot și era lemnul așa pe jăratic.

— Ce fac copiii acuma la Javreni?

— Privesc cum zboară rachetele.

— În satul vostru se aud împușcăturile din partea cealaltă de Nistru?

— Asară au distrus trei case din Javreni: a lui ghea Valoghia Rotaru, a președintelui de colhoz și a nanei Lida. Era noaptea. Noi n-am văzut. Lumea spune c-o chicat acolo în grădină și-o fărmat. La Răculești, la grădiniță o chicat două rachete «alazan», la țintirim o fărmat crucile.

— Și copiii stau cu frică, nu ies la deal.

Un copil din tabăra de refugiați din satul Ivancea (Orhei).

— Se duc alții. Cînd e oleacă liniște, se duc și la deal. Da cînd împușcă nu pot ieși din casă. Lumea au animale, n-au unde să le ducă, n-au cu ce le ține acasă.

— Mama noastră o rămas acasă. Avem un vițel și o vițică.

Cor: Cu acești doi copii mici și cu acești trei mai mărișori ați venit și Dvs. Am înțeles că sînteți de la Holercani.

— Da. Deodată ne-a părut o glumă, dar din zi în zi e tot mai rău și mai rău. Am hotărît să mă duc la mama, dar în prima sară cînd m-am dus la mama au început a bombarda și acolo. Mulți copii de la noi au plecat prin tabere, dar eu cu copiii mei m-am gîndit că-s mici și n-are rost să-i duc să retrăiesc. Dar mai bine-i duceam. A rămas omu-acasă, dar retrăiesc...

— Locuiți pe malul drept al Nistrului și sînteți martori oculari a tot ce se întîmplă pe partea cealaltă...

Se vede Corjova și Cocieri. Nici nu pot spune ce se-ntîmplă. Parcă-mi pare că dac-aș începe a vorbi n-o să mă pot opri și mai rău o să-mi fac pe suflet. Niciodată nu m-am gîndit că pămîntul acesta al nostru așa o să sufere. Cîte familii distruse! Tare demult au început să bombardeze Holercanii, dar ne părea că poate întîmplător cad alazanurile estea peste satul nostru. Dar acuma chiar îs îndreptate țăvile asupra noastră. Lumea n-are unde s-ascundă și fug care încotro. Toată vremea oamenii se află ori prin grădină, ori în drum.

— Ați venit astăzi la Chișinău. Împreună cu Dvs. a mai venit cineva?

— Tare mulți au venit. Mulțumesc unei rude de-a mele care a venit cu autobuzul și ne-a adus pe toți încoace. Se suia lumea dar nu știa unde să se ducă. Pe la vre-o ora 12.00 au început a bombarda și satul Jăvreni și ne-am pornit cu toată lumea spre Chișinău. Ședea lumea și plîngea și nu știa care și unde să se ducă. Am ajuns aici la fratele soțului meu, dar ceilalți oameni nu știu unde s-au adăpostit. Se vede că sînt oameni cu suflet bun și i-or primi. Și eu, cînd bombarda în partea ceea, mă gîndeam: Doamne, lasă-i să vină în casă la mine că-i primesc cu o gură de piine pe care-o am, numai să fie totul bine. Niciodată nu m-am gîndit cum fugeam eu și alazanul din urma mea. Nu știu, oare o să-i pedepsească Dumnezeu cu ceva?

Cînd văd cum aduc sicrie din vale de la noi... Mașinile salvării trec una după alta pline cu răniți. Au ajuns să-i aducă și cu mașini de-estea, mari. Dăunăzi au adus la noi la primărie pe 3 copii rămași orfani. Părinții lor au fost omoriți. Am crezut că o să ne distrugem plîngînd. Cum au rămas copilașii ceia singuri! Nu-mi închipui copchiii mei să rămîie pe drumuri. Îi crești dintr-o fărmătură și s-ajungi fără dînșii. Nu-mi închipui ce fel de oameni sînt aiștia care trădează neamul și bucățica asta de piine pe care o creștem noi. Mă uit din pragul casei mele în partea ceea cum șed pămînturile nearate, nesămănate. Ce facem noi? Da ce-ar fi fost să ne deie pace măcar în partea dreaptă a Nistrului să creștem o bucățică de piine, măcar pentru acei sărmani, din partea ceea, care s-au refugiat mai demult. Așa pe bubuituri ne virim și la cartofi și la altele, ca să avem, că n-o să ne pară rău de-o bucățică s-o dăm cuiva. Numai să fie bine. Vreau pace și nu numai familia mea, dar toată lumea să scape.

■